

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра маркетингу

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

КУЛЬТУРА ТА ЕТИКА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

підготовки бакалавра

спеціальності 071 Облік і оподаткування

освітньо-професійної програми Диджитал-облік та консалтинг

Силабус освітнього компонента КУЛЬТУРА ТА ЕТИКА ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування, за освітньо-професійною програмою Диджитал-облік та консалтинг.

Розробник: Віталій РЕЙКІН, професор кафедри маркетингу, доктор економічних наук, професор

Погоджено:

Гарант ОПП Диджитал-облік
та консалтинг

Алла ФАТЕНОК-ТКАЧУК

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри маркетингу

протокол № 1 від 11.09.2024 р.

Завідувач кафедри

Тетяна САК

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	07 Управління та адміністрування 071 Облік і оподаткування Диджитал-облік та консалтинг Перший (бакалаврський)	Нормативна
Кількість годин / кредитів 150/5		Рік навчання – 1-ий
		Семестр – 1-ий
		Лекції – 28 год.
		Практичні – 34 год.
ІНДЗ: немає		Самостійна робота – 76 год.
		Консультації – 10 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська
Сторінка курсу в Microsoft Teams: Культура та етика ведення бізнесу Загальне Microsoft Teams		

II. Інформація про викладача

Рейкін Віталій Самсонович – д.е.н., професор, професор кафедри маркетингу

Контактна інформація викладача:

Телефон 0509262369

Електронна пошта: Reikin.Vitaliy@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента.

Освітній компонент «Культура та етика ведення бізнесу» належить до нормативних, забезпечує формування знань, вмінь і здатностей майбутніх фахівців щодо сучасних принципів, правил та норм етики ведення бізнесу, а також аспектів їх практичного використання; є одним з базових компонентів підготовки фахівців-обліковців і призначений для поглибленого вивчення питань, пов'язаних з особливостями ведення ефективної діяльності у сфері бізнесу.

2. Пререквізити і постреквізити освітнього компонента

Пререквізити. Вивчення освітнього компонента базується на знаннях, уміннях і навичках, які здобувачі освіти отримали під час здобуття повної загальної середньої освіти. Освітній компонент є суміжним із такими освітніми компонентами як: «Вступ до фаху», «Інформаційно-комунікаційні технології в галузі знань».

Постреквізити. Вивчення освітнього компонента сприятиме кращому засвоєнню таких освітніх компонентів, як: «Макроекономіка», «Менеджмент», «Бізнес-консалтинг за видами економічної діяльності».

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета вивчення освітнього компонента – формування загальних компетентностей майбутніх фахівців в контексті дотримання традицій культури та сучасної етики при веденні бізнес-діяльності.

Основні завдання освітнього компонента: вивчення категорій етика та культура, розвиток навичок культури та ділової етики у сфері бізнесу, формування корпоративної

культури, іміджу та репутації підприємства, налагодження стосунків між діловими партнерами та найманим персоналом.

4. Результати навчання (компетентності).

Компетентності, яких здобувач освіти набуде в результаті вивчення дисципліни:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

ПР20. Виконувати професійні функції з урахуванням вимог соціальної відповідальності, трудової дисципліни, вміти планувати та управляти часом.

5. Структура освітнього компонента (освітня карта)

Назва модуля, теми, завдання для самостійної роботи	Формування компетентностей та програмних результатів навчання			Рекомендовані джерела	Кількість годин	Вид навчальної діяльності	Форми і методи навчання	Оцінювання роботи, бали
	ЗК	СК	ПР					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Основи культури та етики ведення бізнесу								
Тема 1. Ретроспектива та еволюція морально-етичних ідей	6, 12, 15	10	17	[1-14]	4	лекція	Лекція	-
					4	практична	Усне опитування, диспут	2
					6	самостійна робота	Самостійна робота з навчально-методичною літературою	1
					1	консультація	х	-
Тема 2. Етика і соціальна відповідальність бізнесу	6, 12, 15	10	17	[1-14]	2	лекція	Лекція	-
					2	практична	Усне опитування, тестування, розгляд кейсів	2
					6	самостійна робота	Самостійна робота з навчально-методичною літературою	1
					1	консультація	х	-
Тема 3. Етичний кодекс бізнесу	6, 12, 15	10	17	[1-14]	2	лекція	Лекція	-
					2	практична	Усне опитування, тестування, диспут	2
					6	самостійна робота	Самостійна робота з навчально-методичною літературою	1
					1	консультація	х	-
Тема 4. Професійна етика	6, 12, 15	10	17	[1-14]	2	лекція	Лекція	-
					2	практична	Усне опитування, тестування, диспут	2
					6	самостійна робота	Самостійна робота з навчально-методичною літературою	1
					1	консультація	х	-
Тема 5. Специфіка культури та етики ведення бізнесу в країнах Європи та США	6, 12, 15	10	17	[1-14]	4	лекція	Лекція	-
					4	практична	Усне опитування, тестування, розгляд кейсів	3
					8	самостійна робота	Самостійна робота з навчально-методичною літературою	1
					1	консультація	х	-
Тема 6. Особливості культури та етики ведення бізнесу в країнах Азії	6, 12, 15	10	17	[1-14]	2	лекція	Лекція	-
					4	практична	Усне опитування, тестування, розгляд кейсів	3
					6	самостійна робота	Самостійна робота з навчально-методичною літературою	1
					1	консультація	х	-

Поточний контроль змістового модуля 1					Практичні заняття			14
					Самостійна робота			6
Підсумкова контрольна робота змістового модуля 1					Контрольна робота 1			30
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти культури та етики ведення бізнесу								
Тема 7. Етика взаємовідносин підприємства і працівників	6, 12, 15	10	17		2	лекція	Лекція	-
					4	практична	Усне опитування, тестування, розгляд кейсів	3
					6	самостійна робота	Самостійна робота з навчально-методичною літературою	1
					1	консультація	х	
Тема 8. Етичні норми ділового спілкування	6, 12, 15	10	17	[1-14]	2	лекція	Лекція-презентація	-
					2	практична	Усне опитування, тестування, диспут	2
					6	самостійна робота	Самостійна робота з навчально-методичною літературою	1
					1	консультація	х	-
Тема 9. Діловий етикет як основа поведінки	6, 12, 15	10	17	[1-14]	2	лекція	Лекція	-
					2	практична	Усне опитування, тестування, диспут	2
					6	самостійна робота	Самостійна робота з навчально-методичною літературою	1
					-	консультація	х	-
Тема 10. Імідж та ділова атрибутика підприємства	6, 12, 15	10	17	[1-14]	2	лекція	Лекція	-
					2	практична	Усне опитування, тестування, розгляд кейсів	2
					6	самостійна робота	Самостійна робота з навчально-методичною літературою	1
					-	консультація	х	-
Тема 11. Корпоративна культура організацій	6, 12, 15	10	17	[1-14]	2	лекція	Лекція	-
					4	практична	Усне опитування, тестування, написання рефератів	3
					8	самостійна робота	Самостійна робота з відкритими джерелами	1
					1	консультація	х	-
Тема 12. Культура публічного виступу	6, 12, 15	10	17	[1-14]	2	лекція	Лекція	-
					2	практична	Усне опитування, тестування, розгляд кейсів	2
					6	самостійна робота	Самостійна робота з відкритими джерелами	1
					1	консультація	х	-
Поточний контроль змістового модуля 2					Практичні заняття			14
					Самостійна робота			6
Підсумкова контрольна робота змістового модуля 2					Контрольна робота 2			30
Загальна кількість балів								100

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота полягає в підготовці до модульного контрольного оцінювання за питаннями, підготовленими викладачем на основі лекційного матеріалу та з використанням відповідного навчально-методичного забезпечення.

№	Назва теми	Питання, які виносяться на самостійне опрацювання	К-ть год
1	Ретроспектива та еволюція морально-етичних ідей	Морально-етичні ідеї конфуціанства	7
2	Етика і соціальна відповідальність бізнесу	Практичні кейси соціальної відповідальності бізнесу в Україні	7
3	Етичний кодекс бізнесу	Етичні кодекси ведення бізнесу на прикладі успішних національних компаній	7
4	Професійна етика	Порівняльні аспекти професійної етики у підприємницькій та правовій діяльності	7
5	Специфіка культури та етики ведення бізнесу в країнах Європи та США	Специфіка культури та етики ведення бізнесу в Польщі та Канаді	6
6	Особливості культури та етики ведення бізнесу в країнах Азії	Особливості культури та етики ведення бізнесу в Саудівській Аравії та ОАЕ.	6
7	Етика взаємовідносин підприємства і працівників	Етико-психологічні основи взаємин керівника і підлеглих. Особливості взаємин з колегами, клієнтами та партнерами.	6
8	Етичні норми ділового спілкування	Некоректні етичні норми підприємств-конкурентів	6
9	Діловий етикет як основа поведінки	Національні традиції ділового етикету	6
10	Імідж та ділова атрибутика підприємства	Формування успішного іміджу національних підприємств у сфері бізнесу	6
11	Корпоративна культура організацій	Порівняльні аспекти корпоративної культури бізнес-організацій в США та Японії	6
12	Культура публічного виступу	Переваги та недоліки під час презентації бізнес-проектів	6
Разом			76

IV. Політика оцінювання

Основні принципи організації поточного й підсумкового контролю знань здобувачів освіти розкриті у Положенні про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки (<http://surl.li/qctikb>).

Політика викладача щодо здобувача освіти

Політика викладача щодо студента ґрунтується на засадах ефективної співпраці. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом, заздалегідь повідомляти викладача про відсутність на занятті. Про відсутність з поважних причин здобувачі освіти зобов'язані доводити до відома викладача заздалегідь. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Через об'єктивні

причини (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний план навчання) навчання може відбуватись в онлайн формі з використанням систем Office 365 (Teams) або Moodle за погодженням із керівником курсу.

Під час вивчення освітньої компоненти при поточному контролі оцінюванню підлягають результати навчання, що виявляються через продемонстровані здобувачем знання та набуті уміння й навички, а саме:

- за роботу на практичних заняттях;
- за виконання модульних контрольних робіт;
- за виконання завдання самостійної роботи.

Під час проведення модульних контрольних робіт передбачене оцінювання результатів навчання, які здобувач набув після опанування навчального матеріалу змістового модуля. Передбачено 2 модульні контрольні роботи, які можуть бути проведені в синхронному режимі (як аудиторна контрольна робота), або асинхронному режимі (наприклад, засобами платформи Teams або Moodle).

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Під час вивчення освітнього компонента передбачена можливість визнання отриманої здобувачем неформальної освіти як оцінку з окремих тем згідно Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки від 29.06.2022 р.

Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом освітнього компонента: до 10 балів до оцінки за екзамен.

Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги, майстер-класи, наукові публікації, науково-дослідна робота, робота у наукових гуртках, індивідуальні завдання, що поглиблюють навчальний матеріал освітньої компоненти, навчання на таких платформах як: Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших) в обсязі, що загалом не перевищує 10 % від загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На бакалаврському рівні не більше ніж 6 кредитів.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, визнаються шляхом валідації та відбувається в семестрі, що передуює семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК, але не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання.

Визнання результатів навчання, отриманих у формальній освіті, можливе: під час переведення здобувача освіти з іншого закладу вищої освіти; під час поновлення здобувача освіти на навчання до ВНУ імені Лесі Українки; за результатами навчання в рамках програм академічної мобільності, програм «Подвійний диплом»; за результатами вступу на перший (бакалаврський) рівень на базі освітнього рівня «фаховий молодший бакалавр»; під час навчання здобувача освіти у двох і більше закладах освіти або ОПП.

Політика щодо академічної доброчесності. Процес вивчення освітнього компонента здійснюється за умов дотримання здобувачами освіти та викладачем Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки від 30.10.2020 р. <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Терміни виконання практичних робіт, самостійної роботи викладач повідомляє на перших заняттях або прописує на інтернет-платформі курсу. Письмові роботи, які виконуватимуться з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-2 бали). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Терміни ліквідації академічної заборгованості визначає розклад заліково-екзаменаційної сесії.

Письмові роботи, у вигляді модульних контрольних робіт, що не виконані здобувачем, можуть бути виконані у години консультацій за погодженням з керівником курсу.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, спортивних змаганнях, мистецьких конкурсах тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/2023_Polozh_pro_otzin.pdf).

Додаткові (бонусні) бали, які за тематикою відповідають освітньому компоненту, зараховуються за такі види робіт:

- опублікована наукова стаття у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів;
- публікація тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали;
- підготовка та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 7 балів;
- перемога у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт, конкурсі дипломних і магістерських робіт – 15 балів;
- подача проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є екзамен.

Якщо здобувач освіти успішно виконав усі запропоновані викладачем завдання й отримав остаточну оцінку не менше, ніж 75 балів, підсумкову оцінку він отримує без складання екзамену. Така оцінка виставляється в день проведення екзамену за умови обов'язкової присутності здобувача освіти.

У випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, здобувач освіти складає іспит у формі опитування (усного, письмового, тестового контролю тощо). При цьому на іспит виноситься 60 балів, а бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Підсумкова семестрова оцінка у випадку складання іспиту визначається як сума поточної семестрової та екзаменаційної оцінок у балах. Зазначена оцінка заноситься до екзаменаційної відомості та індивідуального навчального плану (залікової книжки) здобувача освіти.

Екзаменаційна оцінка визначається в балах (від 0 до 60) за результатами виконання 60 тестів згідно із затвердженим розкладом. Тестові запитання сформовано відповідно до програми освітнього компонента.

Структура екзаменаційного білету – два теоретичні питання (по 20 балів за правильну відповідь) та 20 тестових завдань (по 1 балу за кожен тест) відповідно до програми курсу. Екзаменаційна оцінка визначається в балах від 0 до 60 за результатами виконання екзаменаційних завдань.

Перелік питань на екзамен

1. Дуалістична сутність етики.
2. Погляди на етику філософів Стародавнього світу.
3. Етика стоїцизму та епохи Середньовіччя.
4. Фізіократизм та етика капіталістичного періоду.
5. Ринкова рівновага та етика сучасного періоду.
6. Сутність та генезис соціальної відповідальності бізнесу.
7. Рівні соціальної відповідальності бізнесу.
8. Корпоративна соціальна відповідальність як складова репутації.
9. Сутність та види етичних кодексів в бізнесі.
10. Корпоративні кодекси.
11. Основні принципи етики.
12. Основні поняття професійної етики.
13. Професійний розвиток, вигорання та стрес.
14. Професійні кодекси.
15. Особливості ведення бізнесу в Англії.
16. Специфіка ділової етики в країнах ЄС.
17. Особливості етики бізнесу у США.
18. Особливості бізнес-менталітету суб'єктів господарювання Китаю.
19. Специфіка культури та етики ведення бізнесу в Японії.
20. Ісламська економічна та світоглядна система в арабських країнах.
21. Мораль у структурі відносин «фірма-найманий працівник».
22. Найм та звільнення з роботи.
23. Етико-психолгічні основи взаємин керівника і підлеглих.
24. Гендерні засади ділових відносин в організації.
25. Особливості взаємин з колегами, клієнтами та партнерами.
26. Корпоративна культура, її суть та функції.
27. Рівні корпоративної культури.
28. Корпоративна репутація та корпоративний імідж.
29. Основні компоненти корпоративної культури.
30. Спілкування як взаємодія, функції спілкування.
31. Різновиди, форми та рівні ділового спілкування.
32. Бар'єри у спілкуванні та способи їх подолання.
33. Невербальні засоби спілкування.
34. Публічний виступ та його види.
35. Бізнес-етикет: його сутність та правила.
36. Основні види етикету.
37. Особливості міжнародного бізнес-етикету.
38. Поняття «імідж», «репутація», «гудвіл».
39. Корпоративний імідж: складові, способи формування та корекції.
40. Корпоративна культура фірми.
41. Імідж керівника.
42. Корпоративна атрибутика.
43. Діловий одяг.
44. Культура публічного виступу.
45. Сучасний службовий етикет.
46. Етичні норми ділового спілкування.
47. Етика та етикет у ділових міжнародних стосунках бізнесменів.
48. Характеристика вітчизняної бізнес-культури.
49. Професійна культура підприємницької діяльності.
50. Особливості національної бізнес-культури в Україні.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Дученко М.М., Шевчук О.А. Бізнес-етика: конспект лекцій. КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 56 с.
2. Балджи М.Д. Етика бізнесу: навчальний посібник. К. : ФОП Гуляєва В.М., 2021. 332 с.
3. Godfrey Paul C., Jacobus Laura E. Ethics and Business: An Integrated Approach for Business and Personal Success, International Adaptation. Wiley. John Wiley & Sons, 2022. P. 272.
4. Sarah Duncan. The Ethical Business Book: A practical, non-preachy guide to business sustainability. LID Publishing, 2021. P. 184.

Додаткова

5. Воробйова Л.Д., Таловер В.А. Бізнес-культура, її склад та механізм формування. *Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки)*. № 5. 2020. С. 27-34.
6. Вараксіна О., Шульга В. Роль корпоративної культури у сучасному бізнес-середовищі. *Економіка та суспільство*. №49. 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-63>.
7. Рейкін В.С. Оцінка впливу маркетингу на прийняття рішень споживачами у різних культурних контекстах. *«Ефективна економіка»*. 2024. №9. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.1>
8. Рейкін В.С. Етичні та інституціональні аспекти культури бізнесу. *«Економіка та суспільство»*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-16>
9. Орлова К. Є., Бірюченко С. Ю. Етика бізнесу як об'єкт наукового дослідження. *Економіка, управління та адміністрування*. №1 (99). 2022. С. 76-82. [https://doi.org/10.26642/ema-2022-1\(99\)-76-82](https://doi.org/10.26642/ema-2022-1(99)-76-82).
10. Химич І. Г., Кужда Т. І., Юрик Н. Є. Бізнес-культура: типи моделей організаційної культури підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія «Економіка та управління». № 7. 2023. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-04-01>.

Інтернет-ресурси

11. Веб-сайт Української асоціації маркетингу. URL: <http://uam.in.ua>.
12. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
13. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>
14. Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/